

1. สถานการณ์ภายในประเทศ

1.1 การผลิต

- สิ้นสุด ก.พ. 2563 มีฟาร์มปลานิลที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน 2,858 ฟาร์ม และฟาร์มที่ได้มาตรฐาน SL (Safety level) จำนวน 28,441 ฟาร์ม คิดเป็น 10.4% ของจำนวนฟาร์มปลานิลทั้งหมด (299,992 ฟาร์ม) (กลุ่มพัฒนาระบบคุณภาพแหล่งผลิต, กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด, กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง)
- ปี 2562 ผลิตปลานิลเบื้องต้น 208,635 ตัน ลดลง 1.3% เมื่อเทียบกับปี 2561 สำหรับปี 2563 คาดว่าปริมาณผลิตปลานิลลดลง เนื่องจากเกิดภัยแล้งหลายพื้นที่ เกษตรกรจำเป็นต้องปรับแผนการผลิต โดยชะลอการเลี้ยงหรือปล่อยลูกพันธุ์สัตว์น้ำในอัตราที่ลดลงในพื้นที่ที่มีน้ำน้อย อาจทำให้ภาพรวมผลผลิตระดับประเทศลดลง (คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพข้อมูลด้านการเกษตร ณ มีนาคม 2563)

1.2 ราคาปลานิล

- ก.พ. 2563 ราคาปลานิลหน้าฟาร์ม ภาคกลาง ขนาดใหญ่ 44.13 บาท/กก. ขนาดกลาง 37.12 บาท/กก. และขนาดเล็ก 25.83 บาท/กก. โดยปลานิลขนาดใหญ่ปรับตัวเพิ่มขึ้น 0.5% ขณะที่ขนาดกลางและเล็กปรับตัวลดลง 1.3% และ 7.7% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับเดือนที่ผ่านมา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร)
- ก.พ. 2563 ราคาขายส่ง ขนาดใหญ่ 60.00 บาท/กก. ขนาดกลาง 42.50 บาท/กก. และขนาดเล็ก 22.50 บาท/กก. ปลานิลทุกขนาดไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับเดือนที่ผ่านมา (ตลาดไท)
- ก.พ. 2563 ราคาขายปลีก ณ ตลาดกรุงเทพฯ ขนาดใหญ่ 74.00 บาท/กก. และขนาดกลาง 66.73 บาท/กก. โดยปลานิลขนาดใหญ่ปรับตัวเพิ่มขึ้น 0.15% ขณะที่ขนาดกลางปรับตัวลดลง 0.18% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับเดือนที่ผ่านมา (กระทรวงพาณิชย์)

1.3 การค้าต่างประเทศ

● การส่งออกปลานิล

- ม.ค. 2563 ไทยส่งออกปลานิลและผลิตภัณฑ์ 653.8 ตัน มูลค่า 20.7 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปีก่อน ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง 34.9% และ 47.1% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันปีก่อน โดยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกแยกตามผลิตภัณฑ์ คือ ปลาทั้งตัวแช่แข็ง 59.2% ปลาสดแช่เย็น 19.6% ปลามีชีวิต 12.7% เนื้อปลาแช่แข็ง 8.4% และเนื้อปลาแช่เย็น 0.1% ตลาดหลัก คือ กลุ่มอาเซียน 32.4% กลุ่มตะวันออกกลาง 31.5% สหรัฐฯ 18.2% กลุ่มยุโรป 17.1% ญี่ปุ่น 0.7% และฮ่องกง 0.1% ตามลำดับ

● การนำเข้าปลานิล

- ม.ค. 2563 ไทยนำเข้าปลานิลและผลิตภัณฑ์ 137.6 ตัน มูลค่า 9.0 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง 12.7% และ 41.9% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันปีก่อน ซึ่งมีรูปแบบนำเข้าเป็นเนื้อปลานิลแช่แข็ง 85.6% และปลาทั้งตัวแช่แข็ง 14.4% ส่วนใหญ่นำเข้าจากจีน 85.6% กลุ่มอาเซียน 7.9% และไต้หวัน 6.5% ตามลำดับ

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกและนำเข้า (ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท)

เดือน/ปี	การส่งออก		การนำเข้า	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ม.ค. 62	1,003.9	39.1	157.7	15.5
ธ.ค. 62	604.7	17.8	105.4	9.9
ม.ค. 63	653.8	20.7	137.6	9.0
%Δ ม.ค. 62	-34.9%	-47.1%	-12.7%	-41.9%
%Δ ธ.ค. 62	8.1%	16.3%	30.6%	-9.1%

ที่มา : กรมการพาณิชย์การค้าและเศรษฐกิจ กระทรวงพาณิชย์

2.2 การตลาดและการค้า

- Global Aquaculture Alliance (GAA) คาดว่าผลผลิตปลานิลโลกปี 2562 ปริมาณ 6.5 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3-4% เมื่อเทียบกับปีก่อน ซึ่งผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นกำลังการผลิตของจีน 50,000 ตัน ขณะนี้ผู้นำเข้าปลานิลของสหรัฐฯ ก็เพิ่มแรงจูงใจเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมปลานิลในกลุ่มภูมิภาคอื่นๆ เช่น ลาตินอเมริกา เอเชีย และแอฟริกา (Globefish Highlights, October 2019)
- USA เป็นผู้นำเข้าปลานิลรายใหญ่ของโลก เดือน ม.ค. 2563 สหรัฐฯ นำเข้าปริมาณ 19,928.4 ตัน มูลค่า 62.9 ล้านดอลลาร์ เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันปี 2563 ทั้งปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น 64.3% และ 36.1% ตามลำดับ โดยมีรูปแบบการนำเข้าดังตาราง :

สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลานิลของสหรัฐอเมริกา ปี 2563 (ม.ค.)

หน่วย : ร้อยละ

Products	2562 (ม.ค.)		2563 (ม.ค.)		อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1. Tilapia Fillet Frozen	7,432.3	29.4	12,749.4	42.9	71.5	45.9
2. Tilapia Fillet Fresh	1,824.3	11.3	1,750.7	10.6	-4.0	-6.2
3. Tilapia Frozen	2,769.1	5.2	5,178.8	8.4	87.0	61.5
4. Tilapia Fresh	100.2	0.3	249.4	1.0	148.9	233.3
Total	12,125.9	46.2	19,928.3	62.9	64.3	36.1

ลำดับที่	ประเทศ	1. Tilapia Fillet Frozen		2. Tilapia Fillet Fresh		3. Tilapia Frozen		4. Tilapia Fresh	
		สัดส่วนมูลค่า	ประเทศ	สัดส่วนมูลค่า	ประเทศ	สัดส่วนมูลค่า	ประเทศ	สัดส่วนมูลค่า	ประเทศ
1	จีน	52.78	โคลัมเบีย	5.43	จีน	7.87	โคลัมเบีย	1.40	
2	อินโดนีเซีย	9.79	ฮอนดูรัส	4.89	ไต้หวัน	4.79	ฮอนดูรัส	0.09	
3	ฮอนดูรัส	2.49	คอสตาริกา	3.63	เวียดนาม	0.45	เม็กซิโก	0.05	
4	เม็กซิโก	1.25	เม็กซิโก	1.46	บราซิล	0.08	เอกวาดอร์	0.04	
5	ไต้หวัน	0.99	บราซิล	0.78	ไทย	0.06	คอสตาริกา	0.03	
6	มาเลเซีย	0.36	อื่นๆ	0.69	อื่นๆ	0.04	อื่นๆ	0.04	
7	อื่นๆ	0.52							
รวม		68.18		16.88		13.29		1.65	

ที่มา : www.st.nmfs.noaa.gov

3. ปัญหาอุปสรรค

- เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อย ขาดแคลนเงินทุน จึงยังคงมีการเลี้ยงรูปแบบเดิม และขาดทักษะในการแปรรูปและการตลาด ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำ
- การรวมกลุ่มของเกษตรกรยังไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองเรื่องราคาจำหน่ายผลผลิต เนื่องจากขาดทักษะการจัดการด้านการตลาดในเชิงธุรกิจที่ต้องบริหารการผลิตให้ได้ปริมาณและคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ
- การผลิตยังขาดระบบบริหารจัดการที่ดีตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) ตั้งแต่โรงเพาะฟัก การอนุบาล ตลอดจนถึงกระบวนการเลี้ยงปลานิล
- เกษตรกรบางพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งตั้งแต่ช่วงต้นปี ขาดแคลนน้ำหรือมีน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงปลา อาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตปลานิลในปี 2563
- จากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่งผลให้การบริโภคปลานิลลดลงค่อนข้างมาก ผลผลิตปลานิลไม่สามารถจำหน่ายได้ ยังคงตกค้างอยู่ที่บ่อปลาเป็นปริมาณมาก

4. แนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค

- จัดทำโครงการพัฒนาเกษตรกรเข้าสู่ Smart Farmer เพื่อพัฒนาศักยภาพทั้งด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และการเป็นผู้ประกอบการรายย่อยในอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- จัดทำโครงการระบบส่งเสริมเกษตรกรแบบแปลงใหญ่ (ปลานิล) 2563 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ยกระดับมาตรฐานฟาร์มให้ได้ GAP เพิ่มขึ้น การเพิ่มมูลค่าสินค้าประมง การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมถึงเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิต

2. สถานการณ์ภายนอกประเทศ

2.1 การผลิต

● ผลผลิตปลานิลโลกในปี 2560 จำนวน 6.59 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 5.1% จากปีก่อน เป็นผลผลิตจากการเพาะเลี้ยง 5.88 ล้านตัน (89.2%) และจากการจับ 0.71 ล้านตัน (10.8%) ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มประเทศเอเชียถึง 4.34 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วน 65.9% ของผลผลิตปลานิลโลก (FAO, September 2019)

- พื้นที่ประมงภัยแล้ง เกษตรกรควรปรับแผนการผลิต โดยชะลอการเลี้ยงหรือปล่อยลูกพันธุ์สัตว์น้ำในอัตราที่ลดลงในพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำน้อย
- ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการแปรรูปปลานิลเพิ่มมากขึ้น และซื้อขายผ่านตลาดออนไลน์

ผู้จัดทำรายงาน : เกวลิณ หนูฤทธิ์ กลุ่มเศรษฐกิจการประมง
โทร. 0 2562 0600-15 ต่อ 13515